

Jerko Valković – Hana Kilijan

BIOETIKA I BIOETIČKE TEME U HRVATSKIM TISKOVINAMA

Prof. dr. sc. Jerko Valković

Hrvatsko katoličko sveučilište

Katolički bogoslovni fakultete Sveučilišta u Zagrebu

Teologija u Rijeci – Područni studij

Hana Kilijan, mag. comm.

Hrvatsko katoličko sveučilište

UDK: 608#[179:610]:070[070.11+070.13/.16(089.5)+070.41] [303.721+311.21]

(497.5)(046)(054) [0.000.165.73] (048.82)“3635”

Prethodno priopćenje

Primljeno: 11. svibnja 2021.

O bioetici i bioetičkim temama posljednjih desetljeća govori se ne samo u znanstvenim krugovima već im se i u široj javnosti posvećuje sve veća pozornost. U tome je veoma velika uloga medija koji ne samo informiraju već potiču rasprave i doprinose educiranju o bioetičkim temama koje su od većega značenja i interesa. Njihova je uloga važna jer se od njih očekuje da na određeni način pomažu u tumačenju složenih bioetičkih tematika i pojmova kako bi bila što je moguće više razumljiva široj publici. Budući da takvo novinarstvo pretpostavlja određene kompetencije i znanja, bilo da je riječ o novinarima koji trebaju izvještavati o takvim temama ili pak bioetičarima koji nastupaju u medijima ili javnosti, sve se više govori o posebnom obliku novinarstva, tzv. „bioetičkom novinarstvu“.

Polazeći od istraživanja „Učestalost prikaza bioetičkih tema u hrvatskim dnevnim i tjednim tiskovinama“ u tekstu se istražuju najučestlije novinarske forme, učestalost govora o bioetičkim temama u hrvatskim dnevnim i tjednim tiskovinama, odnosno vrijednosni pristup u analiziranim priložima. Predstavljanjem i analizom rezultata istraživanja dobit će se uvid u osnovne karakteristike bioetičkog novinarstva u Hrvatskoj, što može biti vrijedno polazište ne samo za daljnja istraživanja već i nastojanja oko poboljšanja kvalitete takvog novinarstva.

Ključne riječi: bioetika, bioetičke teme, bioetičko novinarstvo, bioetičke teme u hrvatskim dnevnim i tjednim tiskovinama.

* * *

Uvod

U raspravi o odnosu medija i znanosti,¹ kako navode dva istaknuta medicinska etičara Pavel Tishchenko i Boris Yudin, često se ističe da je „populariziranje“ znanosti i različitih znanstvenih tema jedna od važnih medijskih uloga.² Zbog kompleksnosti znanstvenoga govora mediji nastoje pojednostavniti složen znanstveni diskurs koristeći izraze odnosno jezik koji će biti razumljiv široj javnosti. Ne ulazeći ovom prilikom u sve složeniji odnos znanosti i medija, želimo istaknuti da se funkcija medija ne može promatrati ili ograničiti isključivo na informiranje. Mediji, pogotovo kada govore o bioetičkim pitanjima, ne samo da informiraju već je njihov cilj poticati na rasprave i senzibilizirati javnost oko raznih tema i pitanja iz područja bioetike. Na taj način mediji mogu dati značajan doprinos edukaciji i spomenutim temama. Kako će naglasiti spomenuti autori, bioetika se kao znanstvena disciplina putem medija može uprisutniti i, slikovito rečeno, „materijalizirati“ u širi javni prostor. Istu ulogu medija ističe novinar i znanstvenik Stjepan Malović u uvodniku časopisa *MediAnali*, koji je tematizirao odnos bioetike i medija: „Mediji informiraju, ali i educiraju te stvaraju nove razine zahtjeva javnosti prema nekim društvenim zbivanjima. A bioetika upravo treba više pozornosti javnosti, više poštovanja bioetičkih načela i razumijevanja za bioetiku. Uloga medija je u tome iznimno važna, ali ni u medijima, a ni među novinarima nije razvijena svijest o važnosti toga područja te kako mediji mogu pomoći.“³

1. Bioetičko novinarstvo

Polazeći od medijskih izvještaja o bioetičkim temama te izazova s kojima se u ovakvim situacijama novinari susreću, uviđalo se da je potrebno takvom novinarstvu posvećivati veću pozornost.

Albert R. Jonsen, bioetičar iz Sjedinjenih Američkih Država, dan kada se u novinama počelo pisati o bioetičkim temama proglasio je „rođendanom bioetike“ (9. studenog 1962.). Naime toga je dana časopis *Life* objavio članak novinarke Shane Alexander „They Decide Who Lives, Who Dies: Medical miracle

1 Ovaj je tekst skraćen i prilagođen diplomski rad studentice Hane Kilijan, koji je pod naslovom *Učestalost prikaza bioetičkih tema u hrvatskim dnevnim i tjednim tiskovinama* izradila pod mentorskim vodstvom prof. dr. sc. Jerka Valkovića na Odjelu za komunikologiju na Hrvatskom katoličkom sveučilištu u Zagrebu, 2020.

2 Pavel TISHCHENKO - Boris YUDIN, *Bioethics and journalism*, UNESCO, Moskva, 2011., 8.

3 Stjepan MALOVIĆ, Mediji i bioetika, u: *MediAnali*, 2 (2008.) 4, 199.

puts moral burden on small committee“, u kojem se tematizira jedan bioetički problem.⁴

Uz Jonsena treba svakako spomenuti i drugog američkog novinara Alberta Rosenfelda. On u članku „The Journalist’s Role in Bioethics“ kao ključni razlog nastanka bioetičkoga novinarstva ističe strah od neljudske budućnosti koja će nastupiti ako znanost izmakne etičkom vrednovanju. Iva Sorta-Bilajac kaže da je Rosenfeld, upravo potaknut tim strahom, počeo promišljati o ulozi novinarstva u znanosti pri čemu bi novine trebale imati ulogu „rano upozoravajućeg sustava“ koji na neki način uznemiruje javnost. Zato ona smatra da je Rosenfeld jedan od najzaslužnijih za nastanak te vrste novinarstva te se s pravom može smatrati i novinarom i bioetičarem.⁵

Korak dalje išao je James Lindemann Nelson, filozof i bioetičar iz centra Hastings u New Yorku. U članku „Bioethics As Several Kinds of Writing“ govori o nekoliko modela odnosa bioetike i novinarstva. Prvi model, ističe Nelson, podrazumijeva novinarsko interpretiranje bioetičara, odnosno bioetičkih tema. Novinari koriste teze koje bioetičari iznose te ih potkrepljuju tekstovima i kratkim citatima. Nelson ističe da bioetičari zaziru od takvoga načina djelovanja zbog straha da će njihove izjave biti izvučene izvan konteksta ili možda pretjerano pojednostavljene, što u konačnici može dovesti do manipulacije informacijama.⁶

Drugi model pretpostavlja situacije u kojima sâm bioetičar predstavlja neku problematiku s ciljem popularizacije bioetike. Prednost je takvoga modela u tome da bioetičari mogu dublje razraditi određene teme i mogu se poslužiti argumentacijom zasnovanom na (bioetičkim) činjenicama. Ipak postavlja se pitanje: posjeduju li svi bioetičari sposobnost novinarskog izražavanja odnosno vještine koje su potrebne za dobro novinarstvo i za komunikaciju u javnosti?

Sam Nelson tvrdi da spomenuti modeli imaju ograničenja i slabosti te razvija treći, tzv. interakcijski model. Bioetičari i novinari trebali bi neprekid-

4 Alexander SHANA, They Decide Who Lives, Who Dies: Medical Miracle Puts a Moral Burden on a Small Committee, u: *Life*, 1962., 102-103. (https://books.google.hr/books?id=qUoEAAAAMBAJ&lpg=PA1&dq=life+ma+gazine+nov+1962&pg=PA102&redir_esc=y&hl=hr#v=onepage&q&f=false) (17. 4. 2020.). Alexander u ovom članku predstavlja slučaj povezan s bolnicom u Seattleu u kojoj je stvoren prvi funkcionalni umjetni bubreg. U toj su se bolnici liječile osobe sa zatajenjem bubrega, a novonastali stroj omogućavao im je značajno produljenje života. Kako se svi oboljeli nisu mogli liječiti, uspostavljen je tzv. etički odbor koji je odlučivao o tome kome će biti omogućen pristup liječenju, a kome ne. Nakon objave ovaj je članak potaknuo burnu raspravu u medijima, usmjeravajući pozornost na moralnu problematiku nastalu kao posljedicu razvoja na području biologije i medicine. Bio je to poticaj za promišljanje o većem vrednovanju masovnih medija koji su postali neophodni za razvijanje otvorena dijaloga o takvim, ali i brojnim sličnim temama. Usp. Pavel TISHCHENKO - Boris YUDIN, *Bioethics and journalism*, 5-6.

5 Usp. Iva SORTA-BILAJAC, Bioetika i novinarstvo, u: *MediAnali*, 1 (2007.) 1, 181-182.

6 *Isto*, 190.

no izmjenjivati svoje uloge djelujući kao bioetičari-novinari i kao novinari-bioetičari. Smisao ovoga modela jest prevladati medijska ograničenja kako u pogledu izbora bioetičkih tema tako i u pogledu njihova predstavljanja javnosti. Kako je medijski prostor ograničen i bioetički se sadržaji selektivno objavljuju, postavlja se pitanje o kojim bi se temama trebalo više pisati - o senzacionalističkim ili onima kojima je potrebno dati filozofski okvir? Kako bi se mogla provoditi kvalitetna selekcija, novinari trebaju biti u stalnoj interakciji s bioetičarima i spremni za trajnu edukaciju. S druge strane, da bi došli do publike i iznijeli svoje mišljenje, bioetičari moraju neprestano oslušivati javnost i poznavati narav i karakteristike medija koji im služe kao komunikacijski kanal. Nelson smatra da se na taj način mogu prevladati spomenuti medijski izazovi te se tako otvara prostor za kvalitetne načine pisanja o bioetičkim temama. Interakcijski model podrazumijeva suradnju novinara i bioetičara pri čemu je za medije važna otvorenost i osvjetljivost za povratne informacije koje dobivaju od javnosti. U interakcijskom modelu, ističe Iva Sorta-Bilajac, profesorica na Katedri za društvene znanosti Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, publika odnosno javnost smatra se ozbiljnim partnerom, što je osobito važno kada se radi o složenim moralnim pitanjima. Nije dovoljno u novinarstvu nuditi samo pojednostavljene novinarske priloge (eventualno nadopunjene intervencijama bioetičara) već treba nastojati temeljito objašnjavati bioetičke probleme.

Jedan od problema takvoga novinarstva, o čemu su govorili Tishchenko i Yudin, nalazi se u činjenici da snažnim razvitkom biomedicinskih tehnologija nastaje nova "stvarnost" i s time povezan novi jezik koji se na tom području koristi. Kako bi se mogli razumjeti bioetički problemi, trebalo bi najprije razviti narativ, odnosno stvoriti fiksnu jezičnu referencu na kojoj će se graditi bioetičke rasprave.⁷

Ponekad su izvještaji o bioetičkim temama imali veoma velik odjek te su potaknuli procese koji su vodili razotkrivanju neetičkih biomedicinskih istraživanja, što je izazvalo oštru reakciju javnosti, a takvi su slučajevi prerasli u svojevrzne „bioetičke skandale“.

Jedan od najvećih skandala u biomedicini razotkrili su novinari izvještavajući o istraživanju sifilisa u Alabami, što je financirala američka vlada preko svoje Službe za javno zdravstvo (U.S. Public Health Service). Otkrilo se da liječnici namjerno nisu liječili oboljele, i to zato da bi mogli pratiti tijek bolesti te otkriti posljedice njezina neliječenja. Treba istaknuti da su ispitanici bili neobrazovani i siromašni Afroamerikanci regrutirani iz savezne države Alabame (gdje je sifilis bio najrasprostranjeniji) te iz grada Tuskegeea koji je prednjačio

7 Pavel TISHCHENKO - Boris YUDIN, *Bioethics and journalism*, 32.

po broju oboljelih. Novinar Jean Haller napisao je članak koji je 25. srpnja 1972. objavljen u *Washington Staru*, nakon čega je izbila afera koja je godina-ma potresala američke zdravstvene i istraživačke krugove.⁸

U višedesetljetnoj povijesti bioetičkog novinarstva zabilježeno je više afera koje su bile poticaji za daljnja promišljanja i porniju kontrolu nad tim područjem.

Iva Sorta-Bilajac zaključuje da je danas bioetici potrebno novinarstvo koje će na kvalitetan način pisati o bioetičkim temama. „Današnje novinarstvo traži od svojih sudionika da bioetičkim pitanjima pristupaju znalčki i dubinski te da sami otkrivaju bioetičke teme, postavljaju prava bioetička pitanja i da zajedno s bioetičarima raspravljaju o tim pitanjima tražeći prave odgovore. A za tu vrstu novinarstva više nije dovoljno biti samo znanstveni novinar, a još manje ‘novinar opće prakse’, o kojem se nekad govorilo kao o ‘univerzalnom nezalici’. Potrebno je biti kompetentan novinar, koji je bioetički izobražen i u stanju je baviti se ne samo općim nego i užim pitanjima bioetike.“⁹

Posebno nas zanima kolika se pozornost bioetičkim temama posvećuje u hrvatskim medijima te koje su karakteristike takvoga novinarstva. Na ta pitanja odgovor smo pokušali potražiti istraživanjem koje predstavljamo u dijelu koji slijedi.¹⁰

2. Istraživanje: „Učestalost prikaza bioetičkih tema u hrvatskim dnevnim i tjednim tiskovinama“

2.1. Metodologija istraživanja

Istraživanje je provedeno metodom analize sadržaja s kvantitativnim i kvalitativnim pristupom uz naglasak na komparativnoj analizi unutar uzorka. Analiza sadržaja može se definirati kao istraživačka metoda pomoću koje se sustavno razvrstava i opisuje komunikacijski sadržaj prema unaprijed određenim kategorijama.¹¹ Kvantitativni pristup analizi sadržaja podrazumijeva prebrojavanje kategorija analize, utvrđivanje učestalosti njihova javljanja u građi te

8 U. S. CONGRESS, OFFICE OF TECHNOLOGY ASSESSMENT, *Biomedical Ethics in U.S. Public Policy*, U. S. Government Printing Office, Washington, 1993., 10.

9 Usp. Iva SORTA-BILAJAC, *Bioetika i novinarstvo*, 184.

10 Što se tiče znanstvenoga proučavanja odnosa bioetike i novinarstva u Hrvatskoj spomenut ćemo nekoliko autora. Ana Volarić Mršić pisala je magistarski rad (2008.) o temi „Bioetika u hrvatskom tisku - analiza dnevnika *Vjesnik*“ i doktorsku disertaciju (2017.) „Bioetika u hrvatskom dnevnom tisku“ te neke radove posvećene prikazu bioetičkih tema u medijima. Isto tako Iva Sorta-Bilajac „objavila je već citirani tekst u časopisu *MediAnali (Bioetika i novinarstvo)*“.

11 Usp. Arthur Asa BERGER, *Media and Communication Research: An Introduction to Qualitative and Quantitative Approaches*, SAGE, Los Angeles, 2000., 173.

numeričko izražavanje rezultata.¹² Taj je pristup korišten kako bi se zabilježila učestalost bioetičkih tema obuhvaćenih uzorkom. Kvalitativni pristup analizi sadržaja, koji profesorica na Sveučilištu u Bremenu Margrit Schreier određuje kao postupak kojim se provodi „sistematsko opisivanje značenja kvalitativnih podataka“ u određenom kontekstu, korišten je kako bi se postiglo dubinsko razumijevanje prikaza bioetičkih tema.¹³

U okviru provedbe istraživanja bila su postavljena istraživačka pitanja iz kojih proizlaze hipoteze istraživanja:

1. U hrvatskim se tiskovinama učestalo govori o bioetičkim temama.
2. U većini analiziranih priloga spominje se pojam „bioetika“.
3. Vrijednosni pristup bioetičkim temama u većini je analiziranih priloga senzacionalistički.¹⁴

Za potrebe istraživanja, polazeći od postavljenih hipoteza, sastavljena je istraživačka matrica koja sadrži 20 kategorija.¹⁵ ¹⁶Uzorak je obuhvatio šest najprodavanijih dnevnih odnosno tjednih tiskovina (posljednji dostupni podatci o nakladi tiskovina u Hrvatskoj prema podacima Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja, rujna 2018.).[□] To su sljedeći dnevници: *24 sata*, *Jutarnji list*, *Večernji list*, *Slobodna Dalmacija* te tjednici *7Dnevno* i *Međimurje*, a uzorkom je kao sedma tiskovina obuhvaćen i tjednik *Glas Koncila* kako bi se istražilo u kojoj su mjeri bioetičke teme zastupljene unutar tjednika vjerske tematike. Vremensko razdoblje analize obuhvaća prvi i treći tjedan tijekom četiri uzastopna mjeseca

12 Usp. Željka MANIĆ, Izvođenje kvalitativne analize sadržaja, u: *Sociologija*, 62 (2020.) 1, 108.

13 Usp. Margrit SCHREIER, Qualitative Content Analysis, u: Uwe FLICK, *The Sage Handbook of Qualitative Data Analysis*, SAGE, London, 2014., 170.

14 U istraživanju koje je provedeno bila je postavljena i četvrta hipoteza: „U tjednim se tiskovinama bioetičke teme detaljnije obrađuju u odnosu na dnevne tiskovine.“ Tu tezu ovdje ispuštamo zbog ograničenog prostora.

15 1) Ljudska prava: a) prava pacijenata; b) prava djece; c) prava žena; d) prava mladih; e) prava starijih osoba; f) prava osoba s invaliditetom; g) pravo na priziv savjesti, 2) Medicina: a) genetski inženjering; b) farmakologija i lijekovi; c) doniranje organa i organskih tvari; d) kloniranje; e) estetska kirurgija; f) eutanazija; g) pokusi na čovjeku; h) nove tehnologije u medicini; i) palijativna skrb; j) cijepjenje; k) koronavirus; l) umjetna inteligencija; m) demencija, 3) Spolnost i rađanje: a) pobačaj; b) potpomognuta oplodnja; c) ljudski embrij; d) kontracepcija; e) spolni odgoj; f) plodnost; g) rodne teorije i homoseksualnost; h) surogat-majčinstvo; i) demografija, 4) Zdravstvo i kvaliteta života: a) GMO hrana; b) ekonomija i zdravstvo; c) zdravlje i prevencija; d) samoubojstvo; e) zaraza HIV-om i drugim virusnim bolestima; f) zdravstveno neispravna hrana, 5) Ovisnosti: a) droga; b) pušenje; c) alkoholizam; d) igre na sreću; e) ovisnost o internetu i videoigrama; f) doping, 6) Ekologija: a) prava životinja; b) ambijentalna ekologija.

Analizirani su se prilozi klasificirali s obzirom na temu koja prevladava u objavljenom sadržaju a na temelju raščlambe tematskih cjelina prema Ivi Volarić-Mršić, uz određene izmjene tijekom provedbe samoga istraživanja. Autorica je navedenu sistematizaciju preuzela iz „Priručnika za bioetiku“ iz 1999. autora Sgreccie. Ta je sistematizacija tema odabrana jer ona pokriva središnja pitanja i interese našeg istraživanja.

16 Usp. AGENCIJA ZA ZAŠTITU TRŽIŠNOG NATJECANJA, *Istraživanje tržišta tiska za 2018.*, 2019., 2-3 (dostupno na: <http://www.aztn.hr/ea/wp-content/uploads/2016/10/Istrazivanje-trzista-tiska-u-2018.pdf>) (17. 4. 2020.).

(od 1. studenoga 2019. do 29. veljače 2020.). Odabirom navedenog razdoblja htjelo se uključiti mjeseci u „redovitom“ i „posebnom“ (blagdanskim) okružju, budući da su mogući različiti naglasci i različiti aspekti promatranja nekih tema u javnom prostoru.

2.2. Rezultati istraživanja

Kako je već spomenuto, u istraživanju se polazi od tri hipoteze na koje se nadovezuju tri istraživačka pitanja. Prvo pitanje odnosi se na zastupljenost bioetičkih tema u medijima koje smo istraživali, drugo se odnosi na učestalost spominjanja pojma/riječi bioetika i treće pitanje odnosi se na vrijednosni pristup u prilogima o tim temama (s postavljenom tezom da su takvi prilozi većim dijelom senzacionalistički).

2.2.1. Zastupljenost bioetičkih tema u hrvatskim medijima

Istraživanjem je obuhvaćeno ukupno 248 novinskih izdanja, od čega 224 dnevne te 24 tjedne tiskovine. Kao jedinica analize definiran je svaki novinski prilog s dominantom bioetičkom temom, neovisno o tome je li se temi pristupalo implicitno ili eksplicitno. Zastupljenost priloga vidljiva je iz sljedeće tablice.

Tablica 1 - Zastupljenost priloga u tiskovinama

	Naziv tiskovine	Frekvencija	Postotak
Dnevnik	24 sata	174	30,47 %
Dnevnik	Slobodna Dalmacija	135	23,64 %
Dnevnik	Večernji list	125	21,89 %
Dnevnik	Jutarnji list	95	16,64 %
Tjednik	Glas Koncila	20	3,50 %
Tjednik	Međimurje	17	2,98 %
Tjednik	7Dnevno	5	0,88 %
	Ukupno	571	100 %

Ukupno je analiziran 571 novinski prilog od čega je 529 priloga objavljeno u dnevnim (92,64 %) te 42 priloga u tjednim tiskovinama (7,36 %). Vidljivo je, prema broju priloga, da su dnevni listovi ovoj temi posvećivali veću pozornost od tjednih tiskovina što je zbog ritma izlaženja razumljivo. Najveći broj priloga

(među dnevnim tiskovinama) objavljen je u dnevniku *24 sata* dok je među tjednim tiskovinama najviše priloga objavljeno u tjedniku *Glas Koncila*.

Kako bi se dobio što detaljniji uvid u govor o bioetičkim temama u hrvatskim tiskovinama, analiziralo se kako su u istraživanom uzorku bile zastupljene određene bioetičke kategorije odnosno teme.

Tablica 2 - Zastupljenost kategorija priloga

Kategorija priloga	Frekvencija	Postotak
Medicina	180	31,52 %
Ekologija	128	22,42 %
Zdravstvo i kvaliteta života	99	17,34 %
Ljudska prava	86	15,06 %
Spolnost i rađanje	57	9,98 %
Ovisnosti	21	3,68 %
Ukupno	571	100 %

Najčešće zastupljena kategorija priloga, prema tablici 2, bila je *Medicina* (180 priloga ili 31,52 %) dok je najmanje zastupljena kategorija *Ovisnosti* (21 prilog, 3,68 %). Kada je riječ o vrstama tiskovina, s obzirom na dnevne odnosno tjedne tiskovine, zastupljene su kategorije kako je prikazano u tablici 3.

Tablica 3 - Zastupljenost kategorija priloga s obzirom na vrstu tiskovine

Kategorija priloga	Vrsta tiskovine			
	Dnevna tiskovina		Tjedna tiskovina	
Medicina	172	30,12 %	8	1,40 %
Ekologija	117	20,49 %	11	1,93 %
Zdravstvo i kvaliteta života	92	16,11 %	7	1,23 %
Ljudska prava	73	12,78 %	13	2,28 %
Spolnost i rađanje	54	9,46 %	3	0,53 %
Ovisnosti	21	3,68 %	0	0 %
Ukupno	529	92,64 %	42	7,36 %

U dnevnim je tiskovinama najzastupljenija kategorija bila *Medicina* (172 priloga, odnosno 30,12 %), dok je najmanje zastupljena kategorija *Ovisnosti* (21 prilog, 3,68 %). Kod tjednih je tiskovina najzastupljenija kategorija *Ljudska prava* (13 priloga, 2,28 %), a najmanje je zastupljena kategorija *Spolnost*

i rađanje (3 priloga, 0,53 %). U tjednim se tiskovinama kategorija *Ovisnosti* uopće ne pojavljuje u zadanom uzorku.

Tablica 4 - Zastupljenost tema priloga

Kategorija priloga	Tema priloga	Frekvencija	Postotak
Ljudska prava	Prava žena	49	8,58 %
	Prava osoba s invaliditetom	15	2,63 %
	Prava djece	9	1,58 %
	Prava pacijenata	4	0,70 %
	Prava starijih osoba	4	0,70 %
	Prava mladih	2	0,35 %
	Pravo na priziv savjesti	1	0,18 %
Medicina	Koronavirus	77	13,49 %
	Farmakologija i lijekovi	27	4,73 %
	Cijepljenje	25	4,38 %
	Novo tehnologije u medicini	17	2,98 %
	Estetska kirurgija	13	2,28 %
	Doniranje organa i organskih tvari	10	1,75 %
	Umjetna inteligencija	9	1,58 %
	Genetski inženjering	2	0,35 %
	Palijativna skrb	2	0,35 %
	Demencija	2	0,35 %
	Kloniranje	0	0 %
	Eutanazija	0	0 %
	Pokusi na čovjeku	0	0 %
Spolnost i rađanje	Rodne teorije i homoseksualnost	39	6,83 %
	Demografija	7	1,23 %
	Pobačaj	6	1,05 %
	Potpomognuta oplodnja	3	0,53 %
	Ljudski embrij	1	0,18 %
	Spolni odgoj	1	0,18 %
	Kontracepcija	0	0 %
	Plodnost	0	0 %
	Surogat-majčinstvo	0	0 %

Zdravstvo i kvaliteta života	Ekonomija i zdravstvo	40	7,01 %
	Zdravlje i prevencija	35	6,13 %
	Neispravna hrana	13	2,28 %
	GMO hrana	3	0,53 %
	Zaraza HIV-om i drugim virusnim bolestima	3	0,53 %
	Samoubojstvo	1	0,18 %
Ovisnosti	Pušenje	9	1,58 %
	Ovisnost o internetu	7	1,23 %
	Droga	4	0,70 %
	Igre na sreću	1	0,18 %
	Alkoholizam	0	0 %
	Doping	0	0 %
Ekologija	Ambijentalna ekologija	99	17,34 %
	Prava životinja	31	5,43 %
	Ukupno	571	100 %

Radi preglednosti, teme su kategorizirane prema kategorijama priloga. U kategoriji *Ljudska prava* najčešća je tema *Prava žena* (8,58 %), dok je tema *Pravo na priziv savjesti* obrađena tek u jednom prilogu (0,18 %). U kategoriji *Medicina* najčešća je tema *Koronavirus* (13,31 %), a najmanje su zastupljene teme *Genetski inženjering*, *Palijativna skrb* i *Demencija*, od kojih je svaka obrađena u dva članka (0,35 %). Teme *Kloniranje*, *Eutanazija*, *Pokusi na čovjeku* nisu se pojavljivale u zadanom uzorku. U kategoriji *Spolnost i rađanje* najčešća je tema *Rodne teorije i homoseksualnost* (6,83 %), a najmanje su zastupljene teme *Ljudski embrij* i *Spolni odgoj*, od kojih je svaka obrađena u jednom prilogu (0,18 %). Teme *Kontracepcija*, *Plodnost* i *Surogat-majčinstvo* nisu se pojavljivale u zadanom uzorku. U kategoriji *Zdravstvo i kvaliteta života* najčešća je tema *Ekonomija i zdravstvo* (7,01 %), dok je tema *Samoubojstvo* obrađena u jednom prilogu (0,18 %). U kategoriji *Ovisnosti* najčešća je tema *Pušenje* (1,58 %), dok je tema *Igre na sreću* obrađena u jednom prilogu (0,18 %). Teme *Alkoholizam* i *Doping* nisu se pojavljivale u zadanom uzorku. U kategoriji *Ekologija* tema *Ambijentalna ekologija* zastupljena je 17,34 %, a tema *Prava životinja* 5,43 %. Sljedeća tablica pruža detaljniji uvid u to kako su spomenute teme obrađene u pojedinim tiskovinama.

Tablica 5 - Zastupljenost kategorija priloga u tiskovinama

Kategorija priloga	Naziv tiskovine						
	24 sata	7Dnevno	Glas Koncila	Jutarnji list	Međimurje	Slobodna Dalmacija	Večernji list
Ljudska prava	20	2	7	19	4	17	17
Medicina	67	2	5	31	1	41	33
Spolnost i rađanje	15	1	2	12	0	15	12
Zdravstvo i kvaliteta života	30	0	1	10	6	24	28
Ovisnosti	7	0	0	3	0	4	7
Ekologija	35	0	5	20	6	34	28
Ukupno	174	5	20	95	17	135	125

Kategorije *Ljudska prava*, *Medicina*, *Zdravstvo i kvaliteta života* te *Ekologija* najzastupljenije su u dnevniku *24 sata*. Kategorija *Spolnost i rađanje* podjednako je zastupljena u dnevnicima *24 sata* i *Slobodna Dalmacija*, dok je kategorija *Ovisnosti* podjednako zastupljena u dnevnicima *24 sata* i *Večernji list*. Kod tjednih tiskovina kategorije *Ljudska prava*, *Medicina*, *Spolnost i rađanje* najzastupljenije su u tjedniku *Glas Koncila* dok su teme *Zdravstvo i kvaliteta života* te *Ekologija* najzastupljenije u tjedniku *Međimurje*. Kategorija *Ovisnost* nije se pojavljivala u tjednicima. Detaljniji uvid u to kako su teme zastupljene u pojedinim tiskovinama predstavljamo u tablici 6.

Tablica 6 - Zastupljenost tema priloga u tiskovinama

Tema priloga	Naziv tiskovine						
	24 sata	7Dnevno	Glas Koncila	Jutarnji list	Međimurje	Slobodna Dalmacija	Večernji list
Prava pacijenata	2	0	1	0	0	1	0
Prava djece	1	0	1	2	0	4	1
Prava žena	13	2	2	11	2	6	12
Prava mladih	0	0	0	2	0	0	0
Prava starijih osoba	0	0	0	0	0	1	3

Prava osoba s invaliditetom	4	0	2	2	2	4	1
Pravo na priziv savjesti	0	0	0	0	0	1	0
Genetski inženjering	0	0	0	0	0	1	1
Farmakologija i lijekovi	10	0	1	3	0	6	7
Doniranje organa i organskih tvari	6	0	0	2	0	1	1
Kloniranje	0	0	0	0	0	0	0
Estetska kirurgija	12	0	0	1	0	0	0
Eutanazija	0	0	0	0	0	0	0
Pokusi na čovjeku	0	0	0	0	0	0	0
Nove tehnologije u medicini	11	0	0	3	0	2	1
Palijativna skrb	0	0	1	1	0	0	0
Cijepljenje	6	0	0	2	1	11	5
Koronavirus	22	2	2	16	0	20	14
Umjetna inteligencija	0	0	1	3	0	1	4
Demencija	1	0	0	1	0	0	0
Pobačaj	2	0	0	1	0	2	1
Potpomognuta oplodnja	0	0	1	0	0	1	1
Ljudski embrij	0	0	0	0	0	1	0
Kontracepcija	0	0	0	0	0	0	0
Spolni odgoj	0	0	0	1	0	0	0
Plodnost	0	0	0	0	0	0	0
Rodne teorije i homoseksualnost	12	0	0	8	0	10	9
Surogat-majčinstvo	0	0	0	0	0	0	0
Demografija	1	1	1	2	0	1	1

GMO hrana	1	0	0	0	2	2	2
Ekonomija i zdravlje	11	0	1	3	1	5	19
Zdravlje i prevencija	5	0	0	6	4	12	9
Samoubojstvo	0	0	0	0	0	1	0
Zaraza HIV-om i drugim virusnim bolestima	11	0	0	0	1	1	0
Neispravna hrana	11	0	0	0	0	2	0
Droga	1	0	0	1	0	2	0
Pušenje	1	0	0	1	0	2	5
Alkoholizam	0	0	0	0	0	0	0
Igre na sreću	0	0	0	0	0	0	1
Ovisnost o internetu	5	0	0	1	0	0	1
Doping	0	0	0	0	0	0	0
Prava životinja	4	0	0	5	1	13	8
Ambijentalna ekologija	31	0	5	17	5	21	20
Ukupno	174	5	20	95	17	135	125

Ono što je uočljivo iz predstavljenih rezultata istraživanja velika je razlika u naglascima odnosno pozornosti koja se u tiskovinama posvećivala određenim temama. Dok je nekim temama posvećen veći broj tekstova, neke teme uopće se ne spominju. Iz te činjenice daje se zaključiti da u analiziranim tiskovinama u istraživanom razdoblju ne postoji sustavan pristup u obradi bioetičkih problematika.

Uzimajući u obzir cijeli uzorak te činjenicu da je razdoblje analize obuhvatilo 56 dana, možemo zaključiti kako je svakoga dana analize objavljeno u prosjeku 10,2 priloga, odnosno 71,4 priloga na tjednoj razini. S obzirom na pojavljivanje spomenutih priloga može se ustvrditi da se u hrvatskim medijima učestalo izvještavalo o bioetičkim temama, čime je potvrđena i prva hipoteza našega rada.

2.2.2. Učestalost spominjanja riječi/pojma „bioetika“ (u analiziranim priložima)

Jedan od važnih podataka koji se htjelo ustanoviti odnosi se na učestalost spominjanja pojma „bioetika“ u analiziranim tekstovima. Taj podatak, pogotovo kada se uzme u obzir kontekst unutar kojega te pojmove nalazimo, može biti veoma koristan kako bi se vidjelo što novinari podrazumijevaju pod tim pojmom.

Tablica 7 - Broj spominjanja riječi bioetika u tiskovinama

Učestalost spominjanja riječi bioetika u člancima	Vrsta tiskovine		Ukupno
	Dnevna tiskovina	Tjedna tiskovina	
Ne spominje se	529	42	571
Jednom	0	0	0
Dva puta	0	0	0
Više od dva puta	0	0	0
Ukupno	529	42	571

Kao što je vidljivo iz tablice 7, riječ bioetika u analiziranim tiskovinama nije nijednom spomenuta. Na temelju tih podataka možemo reći da druga hipoteza istraživanja nije potvrđena. Taj podatak potiče na pitanje o tome koliko novinari razumiju bioetiku kao znanost, odnosno kako doživljavaju bioetičke teme o kojima pišu. Cjelovit odgovor na ovo pitanje dobit će se predstavljanjem vrsta priloga koje se najčešće koriste u pisanju o ovoj tematici, što je predstavljeno u dijelu koji slijedi.

2.2.3. Vrijednosni pristup bioetičkim temama

Medijski vrijednosni pristup analizirali smo postavljajući pitanja o zastupljenosti pojedinih vrsta priloga odnosno rubrika, zastupljenosti (broja) autora priloga, glavnim izvorima informacija, zaustupljenosti određenih vrsta, tipologije samoga naslova te položaju gdje su u tiskovinama prilozi objavljeni. Podatci do koji dolazimo važni su elementi na temelju kojih možemo vrednovati medijski pristup tim temama.

Koje su se vrste priloga koristile u govoru o bioetičkim temama u istraživanim tiskovinama, vidljivo je iz tablice 8.

Tablica 8 - Zastupljenost vrsta priloga u tiskovinama

Vrsta priloga	Naziv tiskovine							Ukupno
	24 sata	7Dnevno	Glas Koncila	Jutarnji list	Medimurje	Slobodna Dalmacija	Večernji list	
Anketa	0	0	0	0	0	0	1	1
Fotovijest	0	0	0	3	0	1	1	5
Intervju	7	0	0	4	0	4	1	16
Izvještaj	30	0	7	26	6	54	67	190
Karikatura	1	0	0	0	0	0	1	2
Komentar	0	0	2	9	0	2	1	14
Prilog-analiza	29	0	10	21	3	41	31	135
Reportaža	0	0	0	6	0	1	2	9
Veliki prilog	43	5	1	13	2	15	17	96
Vijest	64	0	0	13	6	17	3	103
Ukupno	174	5	20	95	17	135	125	571

S obzirom na to da svaka novinska vrsta ima specifičan oblik izražavanja te kompleksnost priloga može varirati od jednostavnijih do složenijih formi, istraživanjem se nastojalo utvrditi u kojim se vrstama najčešće tematizirala bioetička problematika. Time se htjelo evidentirati eventualno postojanje određenog specifičnog oblika izražavanja koji je svojstven određenoj vrsti priloga. Najveći broj priloga, kako je vidljivo iz tablice 8, klasificiran je kao izvještaj (190 priloga, 33,27 %), zatim slijedi prilog-analiza dok je tek jedan prilog napravljen kao anketa.

Tablica 9 - Zastupljenost vrsta rubrika s obzirom na kategoriju priloga

Vrsta rubrike	Kategorije priloga						Ukupno
	Ekologija	Ljudska prava	Medicina	Ovisnosti	Spolnost i rađanje	Zdravstvo i kvaliteta života	
Crna kronika	0	0	1	0	0	0	1
Komentari	2	4	0	0	2	0	8
Lifestyle	18	2	18	0	0	1	39
Lokalna rubrika	6	3	6	0	1	10	26
Neodređeno	49	22	40	8	19	17	155
News	35	43	66	2	30	43	219
Ostalo	16	8	14	5	1	18	62
Show	0	1	4	1	3	0	9
Zdravlje	2	3	31	5	1	10	52
Ukupno	128	86	180	21	57	99	571

Od ukupnog broja priloga u uzorku u rubrici *News* objavljeno je 219 priloga (38,35 %).¹⁷ Spomenimo i velik broj priloga koji nisu objavljeni unutar naznačenih kategorija (rubrika *Neodređeno*, 155 priloga ili 27,15 %). Prilozi koji nisu objavljeni unutar ponuđenih rubrika već u drugim kategorijama (*Ostalo*) čine 10,86 % priloga u ukupnom uzorku.¹⁸ Najmanji broj priloga objavljen je u rubrici *Crna kronika* (1 prilog, odnosno 0,17 %).

17 Ovdje spominjemo poteškoću na koju se nailazilo budući da se u različitim tiskovinama rubrike različito nazivaju te su stoga pod rubriku *News* uzete u obzir kategorije poput *Vijesti*, *Novosti* i *Aktualno* zato što sadržajno odgovaraju navedenoj kategoriji.

18 U kategoriji *Ostalo* zastupljene su sljedeće rubrike s prikazom frekvencije priloga: *Panorama* (17), *Ja potrošač* (11), *Mozaik* (10), *Magazin* (4), *Specijal* (3), *Spektar* (3), *Znanost* (2), *Sport* (2), *Biznis* (2), *Scena* (1), *Politika* (1) te *Tehno* (1).

Tablica 10 - Broj izvora informacija u tiskovinama

Broj izvora informacija	Naziv tiskovine							Ukupno
	24 sata	7Dnevno	Glas Koncila	Jutarnji list	Međimurje	Slobodna Dalmacija	Večernji list	
Dva izvora	26	0	4	13	1	22	32	98
Jedan izvor	97	2	7	52	8	90	63	319
Nije naveden izvor	41	3	6	21	8	14	14	107
Tri i više izvora	10	0	3	9	0	9	16	47
Ukupno:	174	5	20	95	17	135	125	571

Posebna pozornost posvećena je izvorima informacija (broj izvora, broj prema kategorijama priloga, tko je glavni izvor informacija). Kao izvor informacije bilježi se broj izvora (jedan, dva, tri i više ili nema izvora informacija). S obzirom na to da se prema glavnom izvoru informacije može procijeniti vjerodostojnost i kvaliteta objavljenih sadržaja, taj je podatak značajan i za utvrđivanje stručnosti odnosno utemeljenosti priloga.

U tablici 10 prikazana je zastupljenost broja izvora dok je u tablici 11 prikazan broj izvora informacija s obzirom na kategoriju priloga. Izvori mogu biti osobe odnosno institucije od kojih novinar saznaje informacije. Broj izvora informacija jedno je od osnovnih novinarskih načela te postaje na svoj način jamstvom nepristranosti u izvještavanju. Stoga su novinari pozvani koristiti barem dva izvora informacija koji zastupaju različite strane. Što se tiče cijeloga uzorka, najveći broj priloga (njih 315, odnosno 55,87 %) imalo je jedan izvor. Dva izvora koristilo se u 98 priloga (17,16 %) dok je 47 priloga (8,23 %) imalo tri ili više izvora. Ovaj podatak na određeni način govori o tome da prilogi o toj temi velikim dijelom nisu obrađeni prema pravilima novinarske profesije.

Tablica 11 - Broj izvora informacija s obzirom na kategoriju priloga

Broj izvora informacija	Kategorija priloga						Ukupno
	Ekologija	Ljudska prava	Medicina	Ovisnosti	Spolnost i rađanje	Zdravstvo i kvaliteta života	
Dva izvora	21	16	31	4	8	18	98
Jedan izvor	64	49	111	11	28	56	319
Nije naveden izvor	32	14	24	5	12	20	107
Tri i više izvora	11	7	14	1	9	5	47
Ukupno	128	86	180	21	57	99	571

Iz predstavljenih rezultata vidljivo je da je broj autora podjednako raspoređen prema kategorijama priloga. Kod svih kategorija uočava se velik neraszmjer između priloga s jednim i dva ili više autora. Treba također spomenuti da gotovo kod svakog petog priloga (18,73 %) nije bio naveden ni jedan izvor.

Tablica 12 - Glavni izvor informacije s obzirom na kategoriju priloga

Glavni izvor informacije	Kategorija priloga						Ukupno
	Ekologija	Ljudska prava	Medicina	Ovisnosti	Spolnost i rađanje	Zdravstvo i kvaliteta života	
Agencija / drugi medij	5	7	7	0	3	4	26
Crkva ili crkveni službenici	2	4	1	0	1	1	9
Intervjuirane osobe	12	21	31	4	18	6	92
Državne i javne ustanove	46	24	38	5	16	27	156
Ministarstvo zdravstva	0	1	9	0	0	5	15
Političar	10	6	3	0	4	14	37

Privatne ustanove	12	2	7	1	2	5	29
Udruge	15	14	2	0	5	9	44
Znanstvenik/ liječnik	26	7	82	11	8	28	162
Ukupno	128	86	180	21	57	99	571

U tablici 12 prikazana je zastupljenost glavnih izvora informacija s obzirom na kategoriju priloga. U cijelom uzorku, u 162 priloga (8,37 %), glavni izvor informacija bili su znanstvenici ili liječnici, a u 156 priloga (27,32 %) glavni izvor informacija bile su javne ustanove.¹⁹ Ono što treba istaknuti jest da su novinari u pisanju o bioetičkim temama posezali za mišljenjem struke (znanstvenika ili liječnika - u 162 priloga, 28,37 %). Indikativan je veoma mali broj priloga (9 ili 1,5 %) u kojima su izvori informacija bili Crkva ili crkveni službenici.

Taj se podatak može interpretirati s jedne strane nedovoljnom spremnošću crkvenih službenika za suradnju s medijima ili pak nezainteresiranošću samih medija za mišljenje vjerskih zajednica, odnosno njihovih predstavnika. Konkretnan odgovor na to pitanje mogao bi biti predmetom nekih drugih istraživanja.²⁰

19 Pod ovom se kategorijom misli na državne ustanove poput ministarstava (izuzev Ministarstva zdravlja, koje je zasebna kategorija) te sve javne ustanove koje obavljaju djelatnosti odgoja i obrazovanja, znanosti, kulture, informiranja, sporta, tjelesne i tehničke kulture, skrbi o djeci, zdravstva, socijalne skrbi, skrbi o invalidima i druge djelatnosti (*Zakon o ustanovama*, NN 76/1993).

20 Zanimljivo je primijetiti da je istraživanje "Vjerska tematika u hrvatskom medijskom prostoru" došlo do istih podataka kada je riječ o interesu medija za vjersku tematiku. Naime novinari odnosno medijski djelatnici tek su se u nešto više od trećine slučajeva obraćali crkvenim predstavnicima i tražili njihovo mišljenje u pitanjima koja se tiču vjerske tematike. Usp. Jerko VALKOVIĆ, (Vjerska) informacija - u procjepu između medijske logike i očekivanja vjernika, u: Jerko VALKOVIĆ (ur.), *Vjerska tematika u hrvatskom medijskom prostoru*. Zbornik radova znanstvenog simpozija i projekta na Hrvatskom katoličkom sveučilištu u Zagrebu, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, 2019., 102.

Tablica 13 - Zastupljenost autora priloga u tiskovinama

Autor priloga	Naziv tiskovine							Ukupno
	24 sata	7Dnevno	Glas Koncila	Jutarnji list	Međimurje	Slobodna Dalmacija	Večernji list	
Agencijska vijest	0	0	0	1	0	1	1	3
Autor nije naveden	33	0	4	12	1	40	5	95
Čitatelj	0	0	0	0	1	0	0	1
Inicijali autora	49	0	7	6	7	17	48	134
Karikaturist	1	0	0	0	0	0	1	2
Novinar	90	3	8	76	8	77	70	332
Ostalo	0	0	1	0	0	0	0	1
Znanstvenik	1	2	0	0	0	0	0	3
Ukupno	174	5	20	95	17	135	125	571

U tablici 13 prikazana je zastupljenost autora priloga prema naslovu tiskovine. Od ukupnog broja priloga autori su u više od polovice priloga novinari (58,14 %), dok su samo inicijalima autora potpisani prilozi bili zastupljeni s 23,47 %. Ovdje želimo ukazati na činjenicu da je tek u tri priloga autor teksta bio određen znanstvenik (ne kao izvor informacija već kao autor priloga). Taj je podatak koristan za promišljanje o bioetičkom novinarstvu, pogotovo kada se govori o znanstvenicima koji pišu u medijima. Iz tablice 13 vidljivo je da su oni u analiziranim tiskovinama veoma malo zastupljeni (tek 3 priloga, 0,52 %).

Tablica 14 - Položaj teksta s obzirom na kategoriju priloga

Položaj teksta	Kategorija priloga						Ukupno
	Ekologija	Ljudska prava	Medicina	Ovisnosti	Spolnost i rađanje	Zdravstvo i kvaliteta života	
Naslovnica	1	8	10	0	4	2	25
Od 10. do 20. stranice	34	22	41	9	14	28	148
Posljednjih deset stranica	34	20	60	10	14	23	161
Prvih deset stranica	38	30	61	0	24	36	189
Umetak/ prilog	2	1	5	0	0	8	16
Zadnja stranica	19	5	30	2	1	2	32
Ukupno	128	86	180	21	57	99	571

Najveći broj priloga u cijelom uzorku bio je prikazan na prvih deset stranica (189 priloga, odnosno 33,10 %), dok je najmanji broj priloga na naslovnoj stranici (25 priloga, 4,38 %).²¹ Ta činjenica navodi na zaključak da novinari odnosno urednici smatraju da takve (bioetičke) teme neće privući osobitu pozornost i da nemaju osobitu „marketinšku” vrijednost te stoga nisu zauzimale istaknuta mjesta na naslovnica.²²

Osim kvantitativne analize, čije smo podatke predstavili, provedena je i kvalitativna analiza, čime se nastojalo doći do podataka koji predstavljaju kvalitativnu dimenziju određenoga teksta. Takvi rezultati trebali bi poslužiti boljem i cjelovitijem razumijevanju bioetičkih tema.

21 S obzirom na to da svaka tiskovina ima različit broj stranica, kategorija od 10. do 20. stranice prilagođavala se ostalim kategorijama te broju stranica svake tiskovine.

22 Što se zastupljenosti vrste priloga tiče, dnevnik *24 sata* najčešće je objavljivao vijesti do deset redaka teksta, dok je kod ostalih dnevnika najzastupljenija vrsta izvještaj od deset redaka do pola stranice. Kod tjednika *Glas Koncila* najčešća je vrsta prilog-analiza od pola stranice, kod tjednika *7Dnevno* velik prilog s više od jedne stranice teksta, dok su kod tjednika *Medimurje* jednako zastupljene vijesti do deset redaka teksta te izvještaj od deset redaka teksta do pola stranice.

Tablica 15 - Produbljenje teme s obzirom na kategoriju priloga

Produbljenje teme	Kategorija priloga						Ukupno
	Ekologija	Ljudska prava	Medicina	Ovisnosti	Spolnost i rađanje	Zdravstvo i kvaliteta života	
Površno	39	16	38	6	14	31	144
Široka obrada	21	27	59	7	12	29	155
Umjereno produbljenje teme	42	18	35	4	18	23	140
Veoma detaljno	26	25	48	4	13	16	132
Ukupno	128	86	180	21	57	99	571

U čitavom uzorku najveći broj priloga bio je široko obrađen (155 priloga, odnosno 27,15 %), dok je 144 priloga (25,22 %) površno obrađeno. Gotovo četvrtina priloga bila je umjereno produbljena (140 priloga, 24,51 %), a najmanji broj priloga veoma je detaljno obrađen (132 priloga, 23,12 %). Ova kategorija produbljenja teme s obzirom na kategoriju priloga pokazuje raznolikost pristupa bioetičkoj tematici, a treba spomenuti da su sve kategorije prisutne na ujednačen način.

Tablica 16 - Vrijednosna orijentacija priloga s obzirom na kategoriju priloga

Vrijednosna orijentacija priloga	Kategorije priloga						Ukupno
	Ekologija	Ljudska prava	Medicina	Ovisnosti	Spolnost i rađanje	Zdravstvo i kvaliteta života	
Afirmativna	10	8	12	0	8	3	41
Negativna	1	3	1	0	2	2	9
Neutralna	90	38	153	18	31	77	407
Problematizira tematiku	25	33	5	3	6	16	88
Ravnopravno zastupljeni stavovi	0	0	2	0	1	0	3

Teško je odrediti	2	4	7	0	9	1	22
Ukupno	128	86	180	21	57	99	571

Kako bismo na ispravan način razumijeli rezultate iz tablice 16, treba spomenuti da se pojam „vrijednosna” orijentacija ne odnosi na etički aspekt analiziranih priloga već je u prvom planu orijentacija priloga, a onda s time povezan stav novinara kao i uređivačka politika medija.

U najvećem broju priloga o bioetičkim temama na neutralan način govori se u 407 priloga (71,27%). Koliko god s jedne strane u novinartsvu treba očekivati što je moguće objektivniji način informiranja, u tekstovima ovakve tematike pretpostavlja se da će se više problematizirati tematika, odnosno da će tekstovi poslužiti kao polazište za rasprave o toj temi. Ovdje smo naišli na 88 priloga (15,41 %). Ovaj podatak nadopunit će analiza funkcije priloga s obzirom na kategoriju priloga koju donosimo u nastavku. I sljedeću tablicu možemo promatrati pod tim vidom budući da se analizira funkcija priloga s obzirom na kategorije priloga.

Tablica 17 - Općenita funkcija priloga s obzirom na kategoriju priloga

Općenita funkcija priloga	Kategorija priloga						Ukupno
	Ekologija	Ljudska prava	Medicina	Ovisnosti	Spolnost i rađanje	Zdravstvo i kvaliteta života	
Edukativna	15	8	37	11	3	14	88
Informativna	103	54	132	9	25	77	400
Kritička	9	14	2	0	6	7	38
Promidžbena/ Propagandna	1	0	0	0	19	0	20
Teško je odrediti	0	10	9	1	4	1	25
Ukupno	128	86	180	21	57	99	571

Rezultati u tablici 17 potvrđuju da je najveći dio priloga (400 priloga ili 70,10 %) imao informativnu funkciju. Ovu činjenicu možemo povezati s velikim brojem izvještaja (kao vrste priloga), na što smo već bili ukazali (tablica 8). Treba istaknuti malen broj priloga u kojima je istaknuta edukativna (88 priloga,

15,41 %) kao i kritička (38 priloga, 6,65%) uloga analiziranih priloga. Polazeći od tema odnosno funkcija bioetičkoga novinarstva očekivalo bi se da će spomenute funkcije biti mnogo zastupljenije u predstavljanim priložima.

Tablica 18 - Tip naslova u tiskovinama

Tip naslova	Naziv tiskovine							Ukupno
	24 sata	7Dnevno	Glas Koncila	Jutarnji list	Međimurje	Slobodna Dalmacija	Večernji list	
Emocionalno nabijen	11	0	0	5	2	2	3	23
Informativni	112	3	14	63	5	93	95	385
Kritički	0	0	0	1	0	0	0	1
Necjelovit / nejasan	9	0	5	4	8	8	4	38
Senzacionalistički	42	2	1	22	2	32	23	124
Ukupno	174	5	20	95	17	135	125	571

Naslov je, pogotovo kada se nalazi na naslovnoj stranici, od velika značenja jer - osim što bi trebao sadržavati glavnu ideju teksta - ima i funkciju privlačenja pozornosti čitatelja. „Naslovom bi se trebalo čitatelja ili informirati o tematici teksta koji slijedi ili tematiku nagovijestiti pri čemu se autor može služiti raznim jezično-stilskim sredstvima kojima će dodatno privući pozornost čitatelja. Dakle, zadaća je glavnoga naslova dvojaka: semantička - informirati čitatelja i pragmatična - privući pozornost.“²³ Naslovi ne bi trebali mijenjati ideju samoga teksta, a isto tako ne bi smjeli biti senzacionalistički, odnosno u službi prodavanja novina. Ovdje je važno spomenuti, budući da naslove uređuju urednici, da se u tom izboru može prepoznati i uređivačka politika određenog medija. Zato se u istraživanju pristupilo i analizi tipologije naslova. Dok je u tablici 18 prikazana zastupljenost tipa naslova u tiskovinama, u tablici 19 prikazana je zastupljenost tipa naslova s obzirom na kategoriju priloga.

23 Marijana TOGONAL - Ivan ULDRIJAN, Vjerska tematika u naslovima: uređivački trendovi i specifičnosti, u: Jerko VALKOVIĆ (ur.), *Vjerska tematika u hrvatskom medijskom prostoru*, 120.

Tablica 19 - Tip naslova s obzirom na kategoriju priloga

Tip naslova	Kategorija priloga						Ukupno
	Ekologija	Ljudska prava	Medicina	Ovisnosti	Spolnost i rađanje	Zdravstvo i kvaliteta života	
Emocionalno nabijen	1	11	6	0	4	1	23
Informativni	81	37	132	11	35	89	385
Kritički	0	1	0	0	0	0	1
Necjelovit/ nejasan	10	7	13	0	3	5	38
Senzacionalistički	36	30	29	10	15	4	124
Ukupno	128	86	180	21	57	99	571

U cijelome je uzorku 385 priloga (67,43 %) imalo informativan, dok je puno manji broj priloga imalo senzacionalistički naslov (124 priloga ili 21,72 %).²⁴ Kako bismo dobili cjelovitiji odgovor na pitanje o (eventualno) senzacionalistički intoniranim priložima, analizirali smo također i u kojim su vrstama rubrika najzastupljenije teme predstavljene, koliko su te teme produbljene, odnosno koja je bila općenita funkcija takvih priloga.

24 Neki smatraju da se senzacionalizam češće pojavljuje u naslovima nego u samim vijestima. A ta činjenica upućuje na drugi problem: sami se naslovi često sadržajno ne podudaraju s tekstovima iznad kojih stoje i na koje bi se trebali odnositi. Usp. Kristijan SEDAK, Senzacionalizam u kontekstu vjerskih tema, u: *Isto*, 165.

Tablica 20 - Najzastupljenije teme i vrsta rubrike

Tema priloga	Vrsta rubrike									Ukupno
	Crna kronika	Kome-ntari	Life-style	Lokalna rubrika	Neodređeno	News	Ostalo	Show	Zdravlje	
Prava žena	0	3	1	0	14	25	5	1	0	49
Farmakologija i lijekovi	1	0	0	0	7	8	4	0	7	27
Cijepljenje	0	0	1	3	7	7	0	0	7	25
Rodne teorije i homoseksualnost	0	2	0	0	11	22	1	3	0	39
Ekonomija i zdravstvo	0	0	0	8	5	24	3	0	0	40
Zdravlje i prevencija	0	0	0	2	10	9	7	0	8	36
Prava životinja	0	0	1	0	21	6	3	0	0	31
Ambijentalna ekologija	0	2	17	6	30	29	13	0	2	99
Koronavirus	0	0	8	2	16	41	7	0	2	76
Ukupno	1	7	28	21	121	171	43	4	26	422

Najzastupljenije teme unutar uzorka koji smo izdvojili (ispustili smo one teme koje su bile zastupljene u manje od 4 % cjelokupnoga uzorka i obrađivali 422 priloga) većinski su bile prikazane unutar rubrike *News* (171 priloga, 40,52 %) ili u rubrikama čiju vrstu nije bilo moguće odrediti: *Neodređeno* (121 priloga, 28,67 %). Zanimljivo je da je u rubrici koja je tematski najbliža senzacionalističkom načinu prikazivanja (*Show*) obrađeno samo 4 priloga (0,94 %).

Tablica 21 - Najzastupljenije teme i općenita funkcija priloga

Tema priloga	Općenita funkcija priloga					Ukupno
	Edukativna	Informativna	Kritička	Promidžbena/ propagandna	Teško je odrediti	
Prava žena	2	29	10	0	8	49
Farmakologija i lijekovi	4	22	1	0	0	27
Cijepljenje	9	14	1	0	1	25
Rodne teorije i homoseksualnost	0	15	2	18	4	39
Ekonomija i zdravstvo	0	36	3	0	1	40
Zdravlje i prevencija	10	24	2	0	0	36
Prava životinja	2	28	1	0	0	31
Ambijentalna ekologija	14	76	8	1	0	99
Koronavirus	12	60	0	0	4	76
Ukupno:	53	304	28	19	18	422

Kako je vidljivo iz tablice 21, dominantna je informativna funkcija priloga (304 priloga, 72,04 %). Stoga se može zaključiti da je glavna nakana autora novinarskih priloga bila informirati čitatelje. U priložima ne nalazimo toliko „elementa” koji bi mogli poslužiti kao poticaj za raspravu odnosno promišljanje. Treba također spomenuti relativno malen broj priloga (53, odnosno 12,55 %) u kojima je naglašena edukativna funkcija, što se također očekivalo da će biti prisutno u većem postotku.

Tablica 21 - Najzastupljenije teme i vrijednosni pristup temi

Tema priloga	Vrijednosni pristup temi						Ukupno
	Ideološki	Informativan	Necjelovit	Nepriistran	Senzacionalistički	Teško je odrediti	
Prava žena	0	24	0	0	19	6	49
Farmakologija i lijekovi	0	22	3	0	1	1	27
Cijepljenje	0	20	2	0	1	2	25
Rodne teorije i homoseksualnost	14	9	3	1	5	7	39
Ekonomija i zdravlje	0	37	0	0	0	3	40
Zdravlje i prevencija	0	33	0	0	3	0	36
Prava životinja	0	20	2	0	9	0	31
Ambijentalna ekologija	0	91	2	1	3	2	99
Koronavirus	0	69	1	0	4	2	76
Ukupno	14	325	13	2	45	23	422

Kod najzastupljenijih tema najviše je bilo priloga kojima se željelo informirati (325 priloga, 77,01 %), nakon toga u mnogo manjem postotku priloga sa senzacionalističkim temama (10,66 %). Kako bismo mogli potvrditi ili odbaciti tezu o senzacionalističkom načinu izvješćivanja, želimo sumarno istaknuti da su kod svih kategorija analizirani prilozi najčešće objavljeni u rubrici *News* (spomenimo da jedino kod tjednika *Glas Koncila* nalazimo rubriku u kojoj se posebno obrađuju bioetičke teme - *Ekologija*). Dominantan je deskriptivan pristup uz prevladavajući informativni tip naslova, odnosno informativna funkcija priloga. Također, što se tiče kritičko-analitičke dimenzije, dominantna je neutralna dimenzija. Najviše senzacionalističkih naslova nalazimo u dnevniku *24sata*, a nejasne i necjelovite tipove naslova nalazimo u tjedniku *Međimurje* i dnevniku *Slobodna Dalmacija*.

Kako je kod svih kategorija zabilježen dominantan informativni pristup (kao i informativni tip naslova te informativna funkcija priloga), a najprisutnija je dimenzija u cijelome uzorku neutralna, možemo zaključiti da je primar-

ni pristup tiskanih medija u izvještavanju o bioetičkim temama informativna karaktera. Dok s jedne strane možemo reći da na taj način mediji obavljaju svoju funkciju, ipak se nameće pitanje - potiče li takav način izvještavanja na promišljanje, odnosno razvijanje diskusija o toj temi i ostvarenje edukativne funkcije? Polazeći od tih podataka možemo ustvrditi da je odbačena treća hipoteza, odnosno da vrijednosni pristup bioetičkim temama u većini priloga nije senzacionalistički.

3. Neke karakteristike najzastupljenijih kategorija i bioetičkih tema

Za potpuniji uvid u provedeno istraživanje o bioetičkim temama u hrvatskim tiskovinama dodatno ćemo istaknuti neke elemente odnosno karakteristike analiziranih tekstova.

Najveći broj analiziranih priloga, što je već rečeno, pripada kategoriji *Medicina* (180 priloga ili 31,52 %). U odnosu na cijeli uzorak najveći broj priloga objavljenih na naslovnoj stranici također je iz ove kategorije. Glavni izvori informacija u ovoj kategoriji najčešće su bili znanstvenici ili liječnici, što smatramo veoma pozitivnim s obzirom na to da su oni relevantan izvor informacija za teme unutar ove kategorije.

Kategorija *Ekologija* druga je kategorija po zastupljenosti u uzorku (2,42 %). Iako je dominantna rubrika rubrika *News*, u ovoj je kategoriji veći broj priloga objavljen u drugoj rubrici *Neodređeno* (tablica 9). Prilozi iz ove kategorije u mnogo većem broju objavljeni su na zadnjoj stranici tiskovina (tablica 14), na kojoj se uglavnom donose zanimljivosti ili objave vezane uz neku zanimljivost.

Kategorija *Zdravstvo i kvaliteta života* treća je kategorija po zastupljenosti u uzorku (17,34 %). Najveći broj priloga objavljen je unutar prvih deset stranica (tablica 14), što sugerira na to da su mediji te teme unutar ove kategorije smatrali važnijima te ih objavljuju na početnim stranicama tiskovina.

Kategorija *Ljudska prava*, četvrta najzastupljenija u uzorku (15,06 %), obuhvatila je implicitno ili eksplicitno prikazivanje tema povezanih sa ženskim pravima, pravima osoba s invaliditetom, pravima djece, pravima pacijenata, pravima starijih osoba te pravom na priziv savjesti. Najzastupljenija tema unutar kategorije jesu *Prava žena* (49 priloga, 8,58 %), dok je tema *Pravo na priziv savjesti* obrađena u samo jednom tekstu. Što se tiče mjesta objave, najveći broj priloga objavljen je na prvih deset stranica, a na naslovnici nalazimo čak 8 priloga, što pokazuje medijsku tendenciju isticanja tema unutar ove kategorije. Općenita funkcija priloga dominantno je informativna, a u odnosu na cijeli uzo-

rak u ovoj je kategoriji zabilježen najveći broj priloga s kritičkom funkcijom (tablica 17).

Kategorija *Spolnost i rađanje* peta je kategorija po zastupljenosti u uzorku (57 priloga, 9,98 %). Najčešće zabilježena tema jest *Rodne teorije i homoseksualnost*, dok su teme *Demografija*, *Pobačaj*, *Potpomognuta oplodnja*, *Ljudski embrij* i *Spolni odgoj* također prisutne, ali u manjem broju. Teme *Kontracepcija*, *Plodnost* i *Surogat-majčinstvo* nisu uopće zabilježene (tablica 4). To su teme koje redovito izazivaju vrijednosno-ideološke rasprave pa se moglo očekivati da će se o njima u medijima više raspravljati.

Kategorija *Ovisnosti* najrjeđe je zastupljena kategorija u uzorku (21 prilog, 3,68 %). Teme *Pušenje* i *Ovisnost o internetu* najzastupljenije su unutar ove kategorije, dok su teme *Droga* i *Igre na sreću* zabilježene u manjem broju. Teme *Alkoholizam* i *Doping* nisu zabilježene (tablica 4). Prilozi ove kategorije najčešće su prikazani u dnevniku *24 sata* i *Jutarnjem listu*, dok u tjednim tiskovinama ove teme uopće nisu prisutne. Najveći broj priloga objavljen je na zadnjih deset stranica, što pokazuje da tiskani mediji te teme procjenjuju kao manje važne.

Kada je riječ o najzastupljenijim bioetičkim temama od njih 44, devet ih je bilo minimalno zastupljeno (4 %). Prema rezultatima najzastupljenije su teme (tablica 4): *Ambijentalna ekologija* (17,34 %), *Koronavirus* (13,1 %), *Prava žena* (8,58 %), *Ekonomija i zdravstvo* (7,01 %), *Rodne teorije i homoseksualnost* (6,83 %), *Zdravlje i prevencija* (6,30 %), *Prava životinja* (5,43 %), *Farmakologija i lijekovi* (4,73 %), *Cijepljenje* (4,38 %).

Tema *Ambijentalna ekologija* (unutar kategorije *Ekologija*) bila je najzastupljenija tema, a unutar ove skupine pisalo se i o zagađenju okoliša, klimi i klimatskim promjenama, obnovljivim izvorima i energetici, ugroženosti biljnog svijeta i drugome.²⁵ Polovica priloga ove tematike objavljena je uz umjereno ili veoma detaljno produbljenje teme (tablica 15).

Tema *Koronavirus* uvrštena je u raščlambu tema u kategoriju *Medicina* nakon što je novi soj koronavirusa otkriven u Kini krajem 2019., odnosno tijekom provedbe našega istraživanja.²⁶ Kako se radilo o novome virusu, medijska je pažnja bila usmjerena na razvoj situacije u Kini, a kasnije, kako se virus širio, i na druge dijelove svijeta.²⁷ Ta se tema najčešće pojavljivala u rubrici *News* (u

25 Zanimljivo je da se na naslovnoj stranici tiskovina ova tema pojavljuje samo jedanput (u novinama *24 sata*): „APOKALIPSA: Anita Batistić: Sve je izgorjelo. Gdje god da se okrenete, spaljeno je“ (7. 1. 2020.).

26 Informacije o koronavirusu preuzete su s mrežne stranice Zavoda za javno zdravstvo Dubrovačko-neretvanske županije. Preuzeto s: <https://www.zjzdnz.hr/hr/zdravlje/prevencija-zaraznih-bolesti/1369> (6. 8. 2020.).

27 U kontekstu izvještavanja o stanju u Hrvatskoj potrebno je naglasiti kako je prvi slučaj koronavirusa u Hrvatskoj potvrđen u Zagrebu 25. veljače 2020., a to je period koji nije bio obuhvaćen našom analizom. COVID-19 -

više od polovice objavljenih priloga). Zanimljivo je spomenuti da se o toj temi unutar vjersko-religijskog konteksta govori samo u jednom članku objavljenom u tjedniku *Glas Koncila* pod naslovom „Od koronavirusa do ljudskih prava“.²⁸

Tema *Prava žena*, unutar kategorije *Ljudska prava*, u analiziranom se uzorku pojavljivala eksplicitno, ali i u implicitnom obliku. U eksplicitnom se obliku temi najčešće pristupalo općenito, dok se u implicitnom obliku najčešće obrađivala tema nasilja nad ženama. Ova je tema podjednako bila zastupljena na prvim i zadnjim stranicama, ali i u središnjem dijelu tiskovina. U odnosu na najzastupljenije teme u uzorku ova je tema bila najčešće prikazana na naslovnoj stranici. Velik broj naslova o ovoj temi bio je dominantno senzacionalistički (tablica 19).²⁹

Tema *Ekonomija i zdravstvo* unutar kategorije *Zdravstvo i kvaliteta života* obuhvaća odnos javnoga i privatnoga zdravstva, ulaganja u zdravstveni sustav, dostupnost medicinskih usluga te status zdravstvenih djelatnika. U ukupnom uzorku tema je zastupljena (7,01 %), što je čini četvrtom najzastupljenijom temom. Više od polovice članaka prikazano je na prvih deset stranica tiskovina.

Tema *Rodne teorije i homoseksualnost*, unutar kategorije *Spolnost i rađanje*, obuhvatila je prava homoseksualaca, transrodnosti, istospolnog partnerstva i drugih srodnih tema. U cijelom uzorku tema je bila zastupljena 6,83 %, što je čini petom temom po zastupljenosti. Zanimljivo je da se o toj temi u tjednicima uopće nije govorilo. Kod najvećeg je broja priloga općenita funkcija propagandna, tj. svjetonazorski usmjerena ili vrijednosno obojana, dok su preostali prilozi većinom informativne prirode.

Spomenimo na koncu da je na posljednjoj stranici tiskovina najzastupljenija tema bila *Prava životinja* (unutar kategorije *Ekologija*). Ona je obuhvatila podteme poput izumiranja i ugroženosti životinjskih vrsta, utjecaja okolišnih čimbenika na životinjski svijet, zaštićene životinjske vrste i druge srodne teme.

Priopćenje prvog slučaja: „Prvi potvrđen slučaj oboljelog od novog koronavirusa u Hrvatskoj“ (preuzeto s: <https://www.hzjz.hr/priopcenja-mediji/covid-19-priopcenje-prvog-slucaja/> (8. 8. 2020.).

28 Općenito je u naslovima koji govore o koroni primijećeno učestalo ponavljanje određenih sintagmi poput „zagonetna upala pluća“, „wuhanski virus“, „tajnovita upala pluća“, „misteriozan 'kineski' virus“, „misteriozna bolest“, „virus smrti“, što ukazuje na medijsku potrebu za privlačenjem pozornosti čitatelja.

29 Spomenimo samo neke naslove: „Tukao me čak i u trudnoći, mobitelom mi je razbijao glavu“; „Udarao me šakama, lomio mi zube i nos, a sve su gledala djeca“ i „Mama, puna si krvi! Tata nije htio pustiti suprugu od sebe“ (objavljeni u dnevniku *Slobodna Dalmacija*) te „Prije sedam mjeseci polomio joj lice, a suđenje mu još uvijek nije počelo“ i „Nevjenčanu suprugu izbo dok je sedmero djece gledalo“ (objavljeni u dnevniku *Večernji list*).

Zaključak

Provedenim istraživanjem htjelo se dobiti uvid u načine predstavljanja bioetičkih tema u hrvatskim tiskanim medijima, zastupljenost tema i druge novinarske karakteristike, što na određeni način ukazuje na prisutnost i temeljne obrise bioetičkog novinarstva u hrvatskim tiskovinama.

Ukupan broj analiziranih priloga koji su obuhvaćeni istraživanjem pokazuje da se u hrvatskim tiskovinama posvećuje pozornost bioetičkim temama. Za potpuniju sliku o bioetičkom novinarstvu trebalo bi svakako uključiti u istraživanje i druge medije kao i imati u vidu da sama kvantitativna zastupljenost tema nije podatak koji može samostalno dati uvid u načine izvještavanja medija.

Ono što se uočava jest neravnomjerna pozornost koja se posvećuje različitim bioetičkim temama. Naime dok se o nekim temama pisalo i posvećivala im se znatna pozornost, druga se pitanja uopće nisu problematizirala. Ta činjenica usmjerava na zaključak da u hrvatskim tiskovinama ne postoji sustavno promišljanje o bioetičkim temama. Gotovo se dobiva dojam da je bavljenje tim temama prepušteno interesu pojedinaca ili ovisi o momentalnoj aktualnosti takvih tema u javnosti. Prema takvom zaključku usmjerava i činjenica da u medijima (osim u Glasu Koncila) ne postoje rubrike koje bi bile posvećene bioetičkoj problematici, što bi bilo nužno za redovito prećenje određene problematike.

Činjenica da u analiziranim priložima nije spomenut pojam „bioetika“ govori o tome da novinari, koji su dominantni autori priloga u svim tiskovinama, ne koriste (a ostaje otvoreno pitanje koliko poznaju) pojam „bioetika“. Uočavaju se bioetičke teme i pitanja, ali se ne prepoznaje važnost bioetike kao znanosti. Je li doista riječ o niskoj i nedostatnoj obrazovnoj strukturi novinara kad je riječ o tim temama? Sustavni pristup tim temama bio bi veoma važan, osobito u vidu šire edukacije te jačanja svijesti odgovornosti i odgovorna ponašanja, kao i razvijanju kritičkoga duha na ovom važnom području života.

Polazeći od toga da najveći broj priloga ima informativnu funkciju, može se zaključiti da je primaran pristup tiskanih medija u izvještavanju o bioetičkim temama informativnoga karaktera. U najvećem broju slučajeva radilo se o izvješćivanju o događajima dok se u malo priloga nalaze poticaji ili smjernice za daljnja promišljanja. Ta činjenica niječe hipotezu da je prevladavajući vrijednosni pristup u takvim priložima senzacionalistički.

Kvalitetnije bioetičko novinarstvo neće se moći razvijati bez bolje suradnje medija odnosno novinara i bioetičara. Pritom će biti od velike važnosti stalna edukacija koja će omogućavati novinarima da bolje upoznaju bioetiku kao znanost kako bi mogli razumjeti aktualna bioetička pitanja i o njima pisati na

što je moguće profesionalniji način. Pritom je od velike važnosti i poznavanje terminologije koja se odnosi na to područje. Isto tako znanstvenici, osobito bioetičari - koliko su god osposobljeni u svojoj profesiji - zalazeći u medijske prostore moraju biti svjesni i moraju ovladati temeljnim zakonitostima medijskoga djelovanja i komunikacijskih procesa. To je osobito važno kada se komunikacijom želi potaknuti javna rasprava (npr. prilikom donošenja nekih zakona na tom području).

Imajući u vidu važnost takvog izvještavanja za širi društveni kontekst, edukativnu funkciju i značenje koje ono ima u odgoju za društvenu odgovornost, bioetičkom će se novinarstvu u budućnosti trebati posvećivati mnogo veća pozornost.

BIOETHICS AND BIOETHICAL TOPICS IN CROATIAN PUBLICATIONS

Summary

Bioethics and bioethical topics have been more and more discussed not only in scientific circles but also among general public. In this respect, the role of the media has been very important because they not only inform but also encourage discussions and contribute to the education on bioethical topics which are of greater importance and interest. Their role is significant because they are expected to help, in a certain way, interpreting complex bioethical topics and concepts in order to make them as understandable as possible to a wider audience. Since such journalism presupposes certain competencies and knowledge, whether on the side of journalists who are reporting on these topics, or bioethicists who appear in the media or in the public, one has started speaking of a new type of journalism - the so-called „bio-ethical journalism“.

Taking into consideration the research on „Frequency of Bioethical Topics in Croatian Daily and Weekly Newspapers“, the paper explores the most common journalistic forms, the frequency of bioethical topics in Croatian daily and weekly newspapers and the value approach in the analyzed contributions. The presentation and the analysis of the research results provides insight into the basic characteristics of bioethical journalism in Croatia, which can be a valuable starting point not only for further research but also for the efforts of improving the quality of such journalism.

Keywords: Bioethics; Bioethical Topics; Bioethical Journalism; Bioethical Topics in Croatian Daily and Weekly Newspapers.